

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

2
1905

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ÉDITIONS

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Κ.Υ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΕΡΓΩΝ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΣΙΛΑ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΥΔΩΝΗ

ΕΝ ΤΩ ΠΑΡΙΣΙΑΚΩ ΚΩΔΙΚΙ 1213.

Ἀρχαιότατος, πληρέστατος καὶ σπουδαιότατος τῶν κωδικῶν τῶν περιεχόντων τὰ ἔργα δύο τῶν κορυφαίων συγγραφέων τοῦ δεκάτου τετάρτου αἰῶνος, τοῦ Νικολάου Καβάσιλα, τοῦ καὶ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης γενομένου, καὶ τοῦ Δημητρίου Κυδῶνη εἶνε ὁ ἐν τῇ Ἐθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ὑπ' ἀρ. 1213, γεγραμμένος τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα. Ὁ κώδιξ οὗτος μετὰ τοῦ προφανῶς τῇ αὐτῇ χειρὶ γεγραμμένου Burneianus 75 τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ βρεττανικοῦ μουσείου τοῦ περιέχοντος τὰς ἐπιστολάς τοῦ Κυδῶνη συναποτελοῦσι τὴν κυριωτάτην βάσιν μελλούσης κριτικῆς ἐκδόσεως τοῦ συνόλου τῶν ἔργων τοῦ Θεσσαλονικέως εὐνοουμένου τοῦ αυτοκράτορος Ἰωάννου Καντακουζηνοῦ. Ἐγράφη δὲ ὁ Παρισιακὸς κώδιξ ὑπὸ μοναχοῦ τῆς μονῆς τῶν ἁγίων Ξανθοπούλων Ἰωάσαφ, καθ' ἃ μανθάνομεν ἐκ τοῦ ἐξῆς ἐμμέτρου σημειώματος, γεγραμμένου δι' ἐρυθρᾶς βαφῆς ἐν φ. 153⁶.

+ Παθῶν πρὶν ἐν γῆ βασιλεύσας προφρόνως
ἄριστος ἡμῖν μυστολέκτις εὐρέθης,
ἄνω δὲ τανῦν συντελῶν τῷ δεσπότη,
δίδου συνεῖναι ταῦτά σοι διατέλους,
τῶν σῶν λόγων μάλιστα ὡς ἐξημμένω.
Ταύτην γὰρ αἰτῶ διὰ πάντων τὴν χάριν

οἷς εἰς ἓν ὠδὶ σῶν πονημάτων τάδε
 πόνῳ συνῆψα καὶ ζεούσῃ καρδίᾳ
 μονῆς φιλίας σοὶ Ξανθοπούλων ἁγίων,
 βέλτιστε ἀνδρῶν Νικόλαε, κλέος λόγων¹.

Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἐμὴν γνώμην καὶ ὁ Burneianus 7⁵ εἶνε γε-
 γραμμένος ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς, καὶ τούτου βιβλιογράφος εἶνε
 ὁ αὐτὸς Ἰωάνναφ. Δυστυχῶς δὲ δὲν γινώσκομεν τὸ ἔτος, καθ' ὃ
 ἐγράφη ὁ Παρισιακός· μόνον δ' ἐν φ. 1^a ἐν μέσῳ τοῦ ἐρυθροῦ
 ἐπιτίτλου εὐρίσκομεν γεγραμμένας ἐρυθράς τὰς λέξεις *μηνὶ
 σεπτεμβρίῳ*.

Ἡ δὲ σπουδαιότης τοῦ κώδικος δικαιολογεῖ τὴν ἐνταῦθα
 δημοσίευσιν τῆς ἐκτενοῦς αὐτοῦ περιγραφῆς, ἣν συνέταξα τῷ
 1876. Ταύτην δ' οὐδαμῶς καθιστάνει περιττὴν ἢ βραχυτά-
 τη περιγραφῇ ἐν τῷ κατόπιν δημοσιευθέντι καταλόγῳ τοῦ κ.
 Omont².

Ὁ κώδιξ σύγκειται ἐκ φύλλων 428, ὧν προηγεῖται μὴ συν-
 ηριθμημένον φύλλον, ἐν ᾧ εὐρηται ὁ ἐξῆς σύγχρονος τῇ γρα-
 φῇ τοῦ κώδικος πίναξ τῶν περιεχομένων, γεγραμμένος βαφῇ
 κιρρά. Τὰ δὲ φύλλα 44^a - 45^b, 96^b - 100^b καὶ 242^b - 244^c
 ἔμειναν ἄγραφα.

Πίναξ ἀκριβῆς τοῦ παρόντος βιβλίου.

+ Λόγος εἰς τὴν ὑπερένδοξον γέννησιν τῆς παναχράντου δεσποίνης
 ἡμῶν Θεοτόκου. Λόγος α'.

+ Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν καὶ θαυμα-
 τουργὸν Νικόλαον. Λόγος β'.

+ Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης
 ἡμῶν καὶ ἀειπαρθένου Θεοτόκου. Λόγος γ'.

+ Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὰ σωτήρια πάθη τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ
 σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λόγος δ'.

¹ Ἐν τῇ ᾧ ἀπέναντι τοῦ τελευταίου στίχου γέγραπται ἡ λέξις ἀνάπαιδος.

² Inventaire sommaire des manuscrits Grecs de la Bibliothèque Nationale
 Τόμ. Α' σ. 266 κ. ε.

+ Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λόγος ε'.

+ Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς ἀχράντου Θεοτόκου. Λόγος στ'.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὸν ἔνδοξον τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτυρα Δημήτριον. Λόγος ζ'.

+ Τοῦ αὐτοῦ σημασία εἰς τὴν ὄρασιν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ ἐν ἧ¹ ἐπὶ τῶν τεσσάρων ζώων ὁμοίωμα θρόνου καὶ ἐπὶ τοῦ ὁμοιώματος τοῦ θρόνου ὁμοίωμα ὡς εἶδος ἀνθρώπου. Λόγος η'.

+ Τοῦ αὐτοῦ σημασία εἰς τὴν ὄρασιν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ ἐν ἧ τὰ ὀστά τὰ ξηρά τῶν ἀνθρώπων τὸ πρότερον ἀπολαμβάνουσιν εἶδος. Λόγος θ'.

+ Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ ὄρασιν σημασία ἐξ αὐτῶν τῶν θείων γραφῶν ἔχουσα τὴν μαρτυρίαν ἐν οἷς λέγει: Λόγος ι'.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον ὀσιομάρτυρα Ἀνδρέαν τὸν νέον. Λόγος ια'.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὴν ὀσιαν Θεοδώραν τὴν ἐν Θεσσαλονικῆ. Λόγος ιβ'.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους μεγάλους τρεῖς ἱεράρχας. Λόγος ιγ'.

+ Τοῦ αὐτοῦ προσφώνημα εἰς τὸν ἔνδοξον τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτυρα Δημήτριον. Λόγος ιδ'.

+ Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν διηρημένην ἐν κεφαλαίοις πενήτηντα τρισὶν ἄ δὴ καὶ κατὰ μέρος ἐκεῖσε τίθενται.

+ Τοῦ αὐτοῦ εὐχὴ εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

+ Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος α' ὅτι διὰ τῶν θείων συνισταται μυστηρίων τοῦ βαπτίσματος, τοῦ μύρου καὶ τῆς ἱερᾶς κοινωνίας. Λόγος α'.

+ Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος β' τίνα συντέλειαν τὸ θεῖον αὐτῇ παρέχεται βάπτισμα. Λόγος β'.

+ Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος τρίτος καὶ τίνα συντέλειαν αὐτῇ παρέχεται τὸ θεῖον μῦρον. Λόγος γ'.

¹ Μετὰ τὴν λέξιν ταύτην ἴκονται ἐν τῷ πύνακι διαγεγραμμένοι αἱ λέξεις τὰ ὀστά τὰ ξηρά τῶν ἀνθρώπων.

+ Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος δ' τίνα συντέλειαν αὐτῇ δίδωσιν ἢ ἰσρά κοινωνία. Λόγος δ'.

Λόγος ε'. + Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ε'. Τίνα συντέλειαν αὐτῇ παρέχεται ἢ καθιέρωσις τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου¹.

Λόγος ς'. + Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ς' πῶς αὐτὴν ἀπὸ τῶν μυστηρίων λαβόντες φυλάζομεν².

Λόγος ζ'. + Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ζ' ὅποιος γίνεται ὁ μεμυημένος τὴν ἀπὸ τῶν μυστηρίων χάριν φυλάξας τῇ παρ' ἑαυτοῦ σπουδῇ³.

Λόγος η'. + Περὶ τῶν παρανόμως τοῖς ἄρχουσιν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς τολμωμένων.

Λόγος θ'. + Τοῦ αὐτοῦ περὶ τόκων⁴.

Λόγος ι'. + Τοῦ αὐτοῦ τῇ εὐσεβεστάτῃ Αὐγούστη περὶ τόκου.

Λόγος ια'. + Τοῦ αὐτοῦ Ἀθηναίους περὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐλείου βωμοῦ.

Λόγος ιβ'. + Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τῶν τοῦ Γρηγοῦρα ληρημάτων.

Λόγος ιγ'. + Τοῦ αὐτοῦ κατὰ τῶν λεγομένων περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας εἰ ἔστι παρὰ Πύρρωνος τοῦ καταράτου.

+ Λόγοι τῶν βουλομένων ἀποδεικνύειν ὅτι ἡ περὶ τὸν λόγον σοφία μάταιον.

+ Τοῦ Καθάσιλα λύσεις τῶν τοιοῦτων ἐπιχειρημάτων.

+ Εἰς τὸν τοῦ ἑαυτοῦ θεοῦ τάφον κυροῦ Νεῖλου τοῦ Θεσσαλονίκης ἠρωϊκά.

+ ἠρωϊκά εἰς τὸν τοῦ αἰοιδίμου πατριάρχου κυροῦ Ἰσιδώρου ἐκείνου τάφον.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἠρωϊκά εἰς τίνα τῶν τῆς θείας γραφῆς καὶ εἰς κανόνας ἀγίων ἀκροστιχίδες.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

+ Τοῦ αὐτοῦ μερικαὶ ἐπιστολαί.

+ Τοῦ αὐτοῦ τῇ εὐσεβεστάτῃ Αὐγούστη κυρᾷ Ἄννη τῇ Παλαιολογίῃ.

¹ Νεωτέρα χεὶρ παρεσημείωσε τὸν ἀριθμὸν 204, παραπέμποσα εἰς τὸ σίκετον φύλλον τοῦ κώδικος.

² Νεωτέρα χεὶρ παρεσημείωσε τὸν ἀριθμὸν 207^ν.

³ Νεωτέρα χεὶρ παρεσημείωσε τὸν ἀριθμὸν 225.

⁴ Νεωτέρα χεὶρ παρεσημείωσε τὸν ἀριθμὸν 269.

+ Τέλος τῶν ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ τοῦ σοφωτάτου Καβάσιλα ποιημάτων.

+ Ἰστίον ὅτι συνημμένως τούτοις εἰσὶ καὶ τινὰ τῶν τοῦ τρι-
αθλίου Δημητρίου τοῦ Κυδώνη, ὧν ὁ πίναξ ἐκείσε ἀρμοζόντως συν-
τάσσεται.

Εὐρήσεται δὲ ὁ ἐνταῦθα μνημονευόμενος πίναξ οὗτος τῶν ἔρ-
γων τοῦ Κυδώνη τῶν ἐν τῇ βίβλῳ περιεχομένων ἐν φ. 308^ε,
γεγραμμένος ἐπ' ἴσης κισρᾶ βαφῆ, ὡς ὁ πρῶτος πίναξ καὶ αἱ
ἐν τῷ κώδικι ἐπιγραφαὶ ἅπασαι. Ἐχει δὲ ὧδε·

+ Πίναξ ὁδὶ πέφυκε τῶν τοῦ Κυδώνη.

Λόγος α'. + Δημητρίου τοῦ Κυδώνη λόγος ὅπως ἄλογον τὸ τοῦ
θανάτου δέος ἀποδεικνύων

Λόγος β'. + Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπερα-
γίας Θεοτόκου, μὴ ἀναγινωσκόμενος ἐπ' ἐκκλησίας.

Λόγος γ'. + Τοῦ αὐτοῦ Ῥωμαίοις συμβουλευτικὸς ἐγγραφή δὲ
ἀποδημήσαντος ἐν Ῥώμῃ τοῦ βασιλέως κυροῦ Ἰωάννου τοῦ Παλαιο-
λόγου ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ κυροῦ Φιλοθέου.

Λόγος δ'. + Τοῦ αὐτοῦ ἕτερος συμβουλευτικὸς.

+ Τοῦ αὐτοῦ προοίμιον εἰς χρυσόβουλλον τῆς ἐν Διδυμοτείχῳ σε-
βασμίας μονῆς τοῦ Παντοκράτορος.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἕτερον προοίμιον.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ εἰς διαφόρους.

+ Τοῦ αὐτοῦ μονωδία ἐπὶ τοῖς ἐν Θεσσαλονίκη πεισοῦσιν.

+ Τοῦ αὐτοῦ ἕτεροι μερικαὶ ἐπιστολαί.

Καὶ τοιοῦτοι μὲν οἱ ἐν τῷ κώδικι δύο βραχεῖς πίνακες τῶν
ἐν αὐτῷ ἔργων τοῦ Καβάσιλα καὶ τοῦ Κυδώνη. Ἀκριβέστε-
ρον δ' ὡς ἐξῆς ἀνέγραψα τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰς ἀργοτελείας
ἐκάστου αὐτῶν.

φ. 1^α. ε Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου καὶ τοῖς ὄλοις ἀγνωτά-
του κυροῦ Νικολάου Καβάσιλα τοῦ καὶ Χαμαίτου, λόγοι διάφοροι

καὶ συντάγματα. Λόγος πρῶτος εἰς τὴν ὑπερένδοξον τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου γέννησιν. Λόγος α΄».

Ἄρχ. Καὶ πρῶτα μὲν τὸν θεὸν ἐνταῦθα καλῶμεν. Τέλ. καὶ δεῖ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

φ. 11^α. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν μέγαν ἱεράρχην μυροβρύτην καὶ θαυματουργὸν Νικόλαον. Λόγος β΄».

Ἄρχ. Ἐπεὶ δὲ πάντα ἀπλήντησεν ἡμῖν παρὰ σοῦ, ᾧ ποιμένων ἀριστε, τὰ ἐκ τῶν εὐχῶν, ὡς ἂν οἰοί τε ἐγενόμεθα ἀποδώσοντες τὴν ἐπὶ τούτοις χάριν. Τέλ. καὶ μειζόνων ἀξιώσας χαρίτων δίδου καὶ τὸν λόγον ὑπὲρ τούτων καλλίω.

φ. 16^β. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας. Λόγος γ΄»

Ἄρχ. Εἴ ποτε δεῖ χαίρειν ἄνθρωπον καὶ σκιρτᾶν¹ καὶ σὺν ἡδονῇ βοᾶν καὶ παρελθόντα ζητεῖν ὅ,τι μέγα φθέγγαστο καὶ λαμπρὸν καὶ γνώμης μὲν ἑαυτῷ μέγεθος, γλώσσης δὲ κάλλος καὶ λόγων εὐχεσθαι ῥώμην, οὐχ ὀρώ τὸν καιρὸν εἰ μὴ τήνδε χρῆ τὴν ἡμέραν. Τέλ. οὐ λέγοντας μόνον, ἀλλὰ καὶ πράττοντας ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

φ. 22^α. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὰ σωτήρια πάθη τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λόγος δ΄».

Ἄρχ. Ἄκουε οὐρανὲ καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων ἅπας κύκλος καὶ εἴ τι μεῖζον· μαρτυρώμεθα γὰρ εἶπερ ἄλλοθί που τὸν ἄνω κόσμον, ὅτε τὸ καινότατον ἀπάντων, τὸν οὐρανοῦ δεσπότην αὐτὸν, σφαιττόμενον εἶδεν ἡ γῆ. Τέλ. καὶ δυσωπεῖ τὸν πατέρα τὰ τοῦ μονογενοῦς τραύματα, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

φ. 31^β. «Τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς τὴν ἀνάκλησιν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λόγος ε΄».

Ἄρχ. Αἱ χάριτες μὲν ἐπὶ τῶν προτέρων χρόνων ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ταύτην ἐκ τοῦ παντός αἰῶνος ἐχώρει πᾶν ἀγαθὸν ἀπὸ τῶν ἄνω τόπων ἐπὶ τὸν κάτω κόσμον βαδίζον· τὸ δὲ γε τήμερον ἔχον ἡ τάξις ἀντιστραφεῖσα τοῖς ἄνω παρὰ τῶν κάτω τὴν εὐδαιμονίαν κομίζει. Τέλ. ἵνα κἀνταῦθα τῷ τῶν

¹ Οὕτω μεθ' ὑπογεγραμμένης ἐν τῷ κώδικι.

ἐορταζόντων ἤχῳ καὶ τῆς παρ' ἡμῶν προστεθείσης βοῆς σὲ τὸν σωτῆρα δι' αἰῶνος ἄδωμεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι· ἀμήν.

φ. 36^α. « Λόγος τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν πένσεπτον καὶ ὑπερένδοξον κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν καὶ παναχράντου Θεοτόκου. Λόγος ε' ».

Ἄρχ. Τοῦ νῦν ἀγῶνος ὡς οὐδὲν ἂν γένοιτο μείζον, εἴ τις πειρώτο σώζειν τὸ δέον, ἀγνοεῖν, οὐδένα νομίζω. Ἐγὼ δὲ τοσοῦτον ἀπέχω τὴν γιγνομένην ἐνταῦθα ζητῆσαι φωνήν, ὥστε ἠγοῦμαι τῶν μὲν ἀθλῶν τούτων ὀφειλέτας εἶναι τῇ Παρθένῳ πάντας ἀνθρώπους, τὸ δὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων ἔλκειν τοὺς λόγους οὐδ' ἐλπίζειν ἀνθρώποις ἐξεῖναι. Τέλ. (φ. 43, 6)· ἀλλ' ὦ πάντων κρείττων ἐπαίνων καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου, δέχου τὸν ὕμνον καὶ μὴ ὑπερίδης τὴν προθυμίαν καὶ δός τι περὶ τῶν σῶν ἀμεινον καὶ νοῆσαι καὶ φθέγγασθαι δυνηθῆναι καὶ νῦν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καὶ μετὰ τοῦτον τῷ αἰωνίῳ.

φ. 46^α. « Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἔνδοξον τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτυρα καὶ θαυματουργὸν καὶ μυροβλήτην Δημήτριον. Λόγος ζ' ».

Ἄρχ. Πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων, οὐ μενουν συνιδεῖν ῥαδίῳ τῶν εἰς ἐπαίνους Δημητρίῳ φερόντων καὶ πάντων ὧν αὐτῷ προσῆκεν ἐν ἐπαίνου καθισταμένων. Τέλ. σοῦ δὲ δοῦναι τὰ γέρα μὴ τῇ δυνάμει, τῷ δὲ βουλομένῳ συμβαίνοντα, ὧ κὰν τούτῳ μμψάμενος τὸν δεσπότην τὸν ἐκ παίδων προσιέμενον ὕμνον ἐκ πάνυ τοι νέου τὰ τοιαῦτα καὶ αὐτὸς δεδεγμένος. Ὡ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

φ. 68^β. « Ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς μητρός θείου κυρῷ Νικολάῳ τῷ Καβάσιλα ἀγιωτάτου μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κυροῦ Νεῖλου· ἡ δὲ αἰτία αὐτόθεν δήλη δι' ἣν ὧδε τέταχται ».

Ἐχει δὲ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη τοῦ Νεῖλου Καβάσιλα ὁλόκληρος ὧδε·
« Περὶ τῆς ἐννοίας τῶν συγγραμμάτων σου ἦν ἐν αἰτίαις ποιοῦνται τινές, ἤλθεν ἡ τούτων φήμη, γίνωσκε, καὶ ἕως ἡμῶν καὶ ἠρώτησα ἐπὶ τίνι ἡ ῥέμφις καὶ ἤκουσα τὴν σύγκρισιν εἶναι τὴν ἐνοχλοῦσαν αὐ.

τούς. Δείκνυται γὰρ ἐκ τοῦ λόγου μείζονα εἶναι τοῦ Προδρόμου τὸν μυροβλήτην· καὶ ἐπειδὴ τῶν λογίων ἦν ὁ ταῦτα λέγων· εὐκοῦν εἰ δείκνυται, εἶπον, δεῖ πάντως τῇ ἀποδείξει πείθεισθαι. Ὅμως ἀπλῶς ἀποδείκνυσι τὸν μάρτυρα μείζονα τοῦ Προδρόμου ἢ πῆ; ». Ἐπεὶ δὲ εἶπεν οὐκ ἐνθυμείσθαι, πλὴν ἑσπότερον οὐδὲν διαφέρει, ἐνταῦθα καὶ λίαν ἠγανάκτισσα καὶ μὴ δεῖσθαι αὐτοὺς ἀποδείξεων εἶπον, ἀλλὰ πληγῶν. Ὁ γὰρ μέγας Παῦλος, τὴν διαφορὰν οὐκ ἀγνοῶν ταύτην, οὐδὲ τῶν ἀγγέλων ἐλάττωνα παρητήσατο εἰπεῖν τὸν Χριστὸν ὃν εἰσάγει προσκυνοῦμενον παρὰ τῶν ἀγγέλων. Φησὶ γὰρ· « τὸν δὲ βραχὺ τι παρ' ἀγγέλοις ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τῆς σαρκὸς δεξῆ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον ». Πλὴν ἐκείνων τὰ ἑαυτῶν κοιούντων σὺ πάλιν μὴ τοῖς αὐτοῖς, ἀλλὰ τοῖς ἐναντίοις ἀμείβου τοὺς ἀδελφοὺς; ἐπαινῶν αὐτοὺς καὶ θαυμάζων καὶ ἀγαπῶν εἰς δύναμιν, καὶ κατὰ τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἐμπόρων τὴν ἐκείνων δυστυχίαν εὐδαιμονίαν καὶ κέρδος ποιῶσάου καὶ τὸν ὀλίγον καιρὸν ὃν μέλλεις ποιῆσειν αὐτοῖσι ἡγοῦ γυμνάσιον γνώμης, τὸν δὲ θεὸν ἄνωθεν ἐφορᾶν τὰ γινόμενα, ἵνα διὰ πάντων δεικνύης τὸν Χριστιανόν· ἄτοπον γὰρ πρὸς ἑαυτὸν στασιάζειν τὸν ἄνθρωπον καὶ γλώττη μὲν ὁμολογεῖν τὴν σωτηρίαν, ἔργοις δὲ μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἰστασθαι τοῦ Χριστοῦ ».

φ. 69^α. « Τοῦ αὐτοῦ σημασία εἰς τὴν ὄρασιν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ ἐν ἣ ἐπὶ τῶν τεσσάρων ζώων ὁμοίωμα θρόνου καὶ ἐπὶ τοῦ ὁμοιώματος τοῦ θρόνου ὁμοίωμα ὡς εἶδος ἀνθρώπου. Λόγος η' ».

Ἄρχ. Πᾶσα προφητεία καὶ θεωρία καὶ ὄρασις εἰκόνες ἦσαν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίας· καὶ πᾶσα δὲ γραφὴ παλαιὰ πρὸς αὐτὴν καθάπερ εἰς τέλος τὴν ἀναφορὰν ἔχει. Τίλ. καὶ χωρῶν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα, πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἔλεγε· νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· αὐτῷ πρέπει δόξα αἰώνιος· ἀμήν.

φ. 76^α. « Σημασία εἰς τὴν ὄρασιν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ ἐν ἣ τὰ ὄστα τὰ ξηρὰ τῶν ἀνθρώπων τὸ πρότερον ἀπολαμβάνουσιν εἶδος. Λόγος θ' ».

Ἄρχ. Τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν ἐξεδέχοντο μὲν οἱ προφῆται καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμουν· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐνῆν, οὐ γὰρ ἦσαν ἐπὶ τῶν καιρῶν ἐκείνων ἐν οἷς ἔδει παρεῖναι τὸν εὐεργέτην, συμβόλοις τισὶν ἐώρων τὸ μέλλον. Τίλ.

λέγει Κύριος Κύριος· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ ὁδὸς, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· αὐτῷ πρέπει δόξα αἰώνιος. Ἀμήν.

φ. 80^α. « Εἰς τὴν τοῦ προφήτου Ἰεζικιὴλ ὄρασιν σημασία, ἐξ αὐτῶν τῶν θείων γραφῶν ἔχουσα τὴν μαρτυρίαν, ἐν οἷς λέγει. † Λόγος ι' ».

Ἄρχ. Πᾶσα προφητεία καὶ ὄρασις εἰκόνες ἦσαν τῆς τοῦ σωτῆρος ἐπιδημίας· διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Κύριος Πάντες οἱ προφήται ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν, ἑαυτὸν δεικνύς ὑπόθεσιν εἶναι τῶν προφητῶν. Τελ. πληρωθείσης γὰρ αὐτῷ τῆς οἰκονομίας φησὶ· νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

φ. 83^β. « Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον ὁσιομάρτυρα Ἀνδρέαν τὸν νέον ἐκ Ἱερουσαλῆμοις τὸν τοῦ μαρτυρίου ἥρομον διηγουτά. Λόγος ια' ».

Ἄρχ. Ἐγὼ δέ σου, πῶς ἂν εἶποις ἐρῶν, ᾧ Χριστοῦ μάρτυς Ἀνδρέα, καὶ τὰ σὰ πῶς οἶει μάλιστα πάντων καὶ φιλῶν ἀεὶ καὶ θαυμάζων καὶ τοῖς σοῖς ἔγνων ἐπιβαλεῖν ἐγκωμίοις. Τελ. Ἀλλ' ἔχω τοι κἀνταῦθα τοῖς σοῖς ἐπιβάλλειν ἐπαίνοις μετὰ γε μείζονος πολλῶ τῆς παρασκευῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. Ὡς πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

φ. 90^α. « Τοῦ αὐτοῦ ἐγκώμιον εἰς τὴν ὁσίαν μητέρα ἡμῶν μυροβλύτιδα καὶ θαυματουργὸν Θεοδώραν τὴν ἐν Θεσσαλονίχῃ. Λόγος ιβ' ».

Ἄρχ. Ἐμοὶ δὲ πολλῶν τὰ σὰ θαυμαζόντων, ᾧ μυροβλύτις, καὶ τοῦτο μὲν τὰ εἰκότα ἀποδιδόντων καὶ ἅ παντὸς μᾶλλον προσῆκε, τοῦτο δὲ καὶ σφῆας αὐτοὺς ἐντεῦθεν κοσμοῦντων· ὁ γὰρ ὑπὸ σοῦ λόγος καὶ τοῖς λέγουσιν ἐν καιρῷ εἰκός γε ἐδόκει μὴ μόνον ἐμὲ τῶν περὶ λόγους ἐχόντων τῶν σῶν χαρίτων ἀτέλεστον φανῆναι. Τελ. (φ. 96, α)· ἐπὶ δὲ τοῦ μέλλοντος τῶν ἀρρήτων καὶ ὑπερφυσῶν καὶ λογισμῶν πάντα νικόντων ἀγαθῶν ἀξιώσαις τῆ φιλανθρωπία καὶ χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' οὗ τῷ πατρὶ δόξα καὶ τῷ ἀγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

φ. 101^α. « Εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς μεγάλους ἱεράρχας καὶ οἰκουμηνικούς διδασκάλους Βασίλειον τὸν Μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόγλωττον. Λόγος ιγ' ».

Ε. Π. ΠΑΤΡ. Κ. Τ. Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

Ἄρχ. Οἱ γὰρ τῶν ἐννομιωτάτων καὶ δικαιοτάτων εἶναι, τὴν γινομένην τοῖς πατράσι πᾶσαν νέμειν τιμὴν. Τίλ. ἐπεὶ δὲ τοῦ μέλλοντος χεῖρα ὀρέγοιτε μεταστᾶσι καὶ μεταδοίητε δόξης τὸν θεὸν ἡμῶν εὐμενῆ τιθέντες καὶ ἰλεῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

φ. 104^b. « Προσφώνημα εἰς τὸν ἐνδοξον τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτυρα Δημήτριον τὸν μυροβλύτην ».

Ἄρχ. Οὐδὲν οἶμαι τῶν ἀτόπων, ᾧ μαρτύρων ἀκρότης, εἰ πολλῶν καὶ μεγάλων ἐπαινεσάντων τὰ σὰ καὶ ἡμεῖς πρὸς τοὺς κατὰ σοῦ θορύβους καὶ κρότους ἡμᾶς αὐτοὺς καθήσομεν οἱ μάλιστα πάντων τὰ σὰ καὶ πνέοντες καὶ θαυμάζοντες. Τίλ. ἐπὶ δὲ τοῦ μέλλοντος τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν καὶ μάλιστα σοὶ διαφερόντων ἐπιτυχεῖς γεγενῆσθαι παρασκευάσαις χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

φ. 109^a. « Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν. Τίς ὁ νοῦς τῆς λειτουργίας ὅλης ὡς ἐν κεφαλαίῳ ».

Ἄρχ. Τῆς ἁγίας τελετῆς τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἔργον μὲν ἢ τῶν δώρων εἰς τὸ θεῖον σῶμα καὶ αἷμα μεταβολὴ, τέλος δὲ τὸ τοὺς πιστοὺς ἁγιασθῆναι δι' αὐτῶν. Τίλ. (φ. 153, β). Διὰ τοῦτο καὶ μόνῳ αὐτῷ πρέπει ὡς θεῷ πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Ἐν τῷ περὶ λειτουργίας συγγράμματι ὁ κώδιξ ἔχει συχνοτάτας ἐπιγραφὰς εἰδικὰς ἱερῶν γραμμασιν ἐπιγεγραμμένας.

φ. 154^a. « Τοῦ αὐτοῦ, εὐχὴ εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ λόγον ».

Ἄρχ. Ὑμνοῦμεν σε, εὐλογοῦμεν σε, δοξολογοῦμεν σε, εὐχαριστοῦμεν σοι, Κύριε, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν ὑπὲρ τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐποίησας εἰς ἡμᾶς καὶ ποιεῖς ἐκάστοτε. Τίλ. πρεσβείαις τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ

πανευφύμων Ἀποστόλων καὶ τῶν ἐξ αἰῶνος ἀπάντων εὐπρεστικῶτων ἀγίων σοὶ ἀμήν.

φ. 157^α. « Τοῦ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος πρῶτος, ὅτι διὰ τῶν θείων συνίσταται μυστηρίων τοῦ βαπτίσματος, τοῦ μύρου καὶ τῆς ἱερᾶς κοινωνίας. Λόγος ᾠ' ».

Ἄρχ. Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ φύεται μὲν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καὶ τὰς ἀρχὰς ἐντεῦθεν λαμβάνει, τελειοῦται δὲ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, ἐπειδὴν εἰς ἐκείνην ἀφικώμεθα τὴν ἡμέραν. Τέλ. Τοῦτο ἐστὶν ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ ἣν συνίστησι μὲν τὰ μυστήρια, δοκεῖ δὲ τι δύνασθαι πρὸς ταύτην καὶ τὴν ἀνθρωπείαν σπουδήν, ὅθεν τῷ περὶ αὐτῆς εἰπεῖν βουλομένῳ περὶ τῶν μυστηρίων ἐκάστου πρῶτον διαλαβόντι, εἶτα περὶ τῆς κατ' ἀρετὴν ἐργασίας ἀκόλουθον ἂν εἶη σκοπεῖν. Τέλος τοῦ πρώτου λόγου.

φ. 166^α. « Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος δεύτερος· τίνα συντέλειαν τὸ θεῖον αὐτῇ παρέχεται βάπτισμα. Λόγος β' ».

Ἄρχ. Τὸ μὲν οὖν ἐν τοῖς ἱεροῖς μυστηρίοις τὴν ἱερὰν ζῶην συνεστᾶναι ἀπὸ τῶν προτέρων δέδεικται· ἕκαστον δὲ τῶν μυστηρίων ὅπως εἰς τουτονὶ φέρει τὸν βίον, νυνὶ σκοπῶμεν. Τέλ. ἀλλ' οὔτε τὸν ἥλιον μεμψόμεθα οὐδ' ἂν ὡς ἀφανοὺς καταγνοῖμεν, ὅτι μὴ τὴν ἀκτίνα πάντες ὀρώσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ὀρώντων τὰς ψήφους οἴσομεν, οὔτε τὸ φῶτισμα εἰκότα ἂν ποιοῖμεν ἀλλό τι δύνασθαι νομίσαντες ἢ αὐτὸ τοῦτο ὅθεν καλεῖται.

φ. 183^α. « Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος γ' καὶ τίνα συντέλειαν αὐτῇ παρέχεται τὸ θεῖον μύρον. Λόγος γ' ».

Ἄρχ. Οὕτω δὲ πνευματικῶς συστάντας καὶ τοῦτον γεγεννημένους τὸν τρόπον καὶ ἐνεργείας ἀκόλουθον ἂν εἶη τυγχάνειν ἢ τοιαῦτα γεννήσει προσήκει καὶ γεννήσεως καταλλήλου. Τέλ. τοιαῦτα βοηθεῖ τὸ θεϊότατον μύρον τοῖς ζῆν ἐν Χριστῷ βουλομένοις.

φ. 187^β. « Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος δ'. Τίνα συντέλειαν αὐτῇ δίδωσιν ἡ ἱερὰ κοινωνία. Λόγος δ' ».

Ἄρχ. Μετὰ δὲ τὸ μύρον ἐπὶ τὴν τράπεζαν εἶμεν, τοῦτο τῆς ζωῆς τὸ πέρασ, οὗ γενομένοις οὐδενὸς ἐτι δεήσει πρὸς

τὴν ζητουμένην εὐδαιμονίαν. Τῷ καὶ οὗτος ὁ λόγος καθ' ὃν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντός ἡμῶν ἐστίν.

ρ. 204^α. « Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ε'. Τίνα συντέλειαν αὐτῇ παρέχεται ἡ καθάρσις τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου. Λόγος ε' β'.

Ἄρχ. Τῶν μὲν ἱερῶν μυστηρίων οὗτος ὁ λόγος καὶ ταύτην ἡμῖν ἔχει πρὸς τὴν ἀληθῆ ζωὴν τὴν παρασκευὴν ἐπεὶ δὲ τὸ θυσιαστήριον πάσης ἐστὶν ἀρχὴ τελετῆς ἂν τε δειπνεῖν, ἂν τε χρίσμα δεοὶ λαμβάνειν καὶ μὴν καὶ ἱεράσασθαι καὶ τοῦ λουτροῦ τὰ τελεώτατα μετασχεῖν, εἴ τι καὶ αὐτὸ καὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ τὴν πηγνῦσαν αὐτὸ τελετὴν ὡς οἶσθε ἐσμὲν θεωρήσομεν, μὴ ἂν οἶμαι περίεργον μηδὲν ποιῆσαι μηδὲ παρέλκον. Τελ. τοῦτο γὰρ οἶμαι δύναται τὸ σαροῦσαι τὴν οἰκίαν, τὸ πάντα ἀνακαλύψαι καὶ ἐπὶ τὸ φῶς ἀγαγεῖν ὅς καὶ τὸν Ἄδην φῶτος ἐπέπλησεν εἰσελθὼν.

ρ. 207^β. « Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ς'. Πῶς αὐτὴν ἀπὸ τῶν μυστηρίων λαβόντες φυλάξομεν. Λόγος ς' β'.

Ἄρχ. Ἄ μὲν οὖν τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς εἰς αὐτὸν τὸν Χριστὸν ἀναφέρει καὶ ὧν ἐκείνῳ μόνῳ προσῆκε ταῦτά ἐστιν. Τελ. Ὡςπερ γὰρ αὐτὸς μὲν ἐστὶν ὁ τελῶν, αὐτὸς δὲ τὰ μυστήρια, τὸν ἴσον τρόπον ὁ φυλάττων ἐν ἡμῖν ἃ δίδωσι καὶ μένειν ἐφ' οἷς ἐλάβομεν παρασκευάζων μόνος ἐστίν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ φησὶν οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.

Ὁ λόγος οὗτος δὲν περατοῦται ἐνταῦθα. Τὸ ἡμῖς τῆς σελίδος μένει ἄγραφον.

ρ. 225^α. « Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγος ζ'. ὁποῖος γίνεται ὁ μεμνημένος τὴν ἀπὸ τῶν μυστηρίων χάριν φυλάξας τῇ παρ' ἑαυτοῦ σπουδῇ. Λόγος ζ' β'.

Ἄρχ. Ἐπεὶ δὲ εἴρηται τίς γενόμενος ὁ μνηθεὶς καὶ τίνα τὴν ὁδὸν ἐλθὼν ἃ παρὰ τῶν μυστηρίων ἔλαβε σώσει, σκοπεῖν ἀκόλουθον τίς γένοιτο σεσωκῶς καὶ ποταπὸς ἂν ἀποβαίη τοὺς τρόπους, τοῖς τοῦ θεοῦ τὰ παρ' ἑαυτοῦ προσθείς. Τελ. τοῦτο ἐστὶν ἡ ζωὴ, τοιοῦτον δὲ ἡ ἀγάπη. Πάντων γὰρ τῶν ἄλλων ἐπὶ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος καταργουμένων, ἢ φησὶ Παῦλος ἡ ἀγάπη μένουσα μόνον πρὸς τὸν βίον ἐκείνον ἀφ'

κεῖ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα αἰώνιος ἀμήν.

+ Τέλος τῶν περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς λόγων ἑπτά.

φ. 245^α. « Τοῦ αὐτοῦ λόγος περὶ τῶν παρνομῶς τοῖς ἀρχουσιν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς τολμωμένων. Λόγος η' ».

Ἄρχ. Τοὺς μὲν πονηροὺς τῶν ἀρχόντων οἱ γνώμης μοχθηρία λίσουσι νόμους καὶ δικαίων ὑπερορῶσιν ὡς ἂν μὴ τῷ ἀγνοεῖν ὃ τι δεῖ ποιεῖν ἀμαρτάνοντας ἀλλ' ἐκόντας πονηρευομένους καὶ κακουργοῦντας ἀμήχανον εὔρεϊν ὅς ἂν ἰάσῃται λόγος καὶ πείσεις σωφρονεῖν. Τέλ. τοὺς δὲ σοφοὺς οἶδ' ὅτι πείσονται καὶ τιμήσουσι τοὺς λόγους καὶ πολλὰν ἡμῖν εἰσόνται χάριν· τῷ δὲ θεῷ χάρις ἀμήν.

φ. 269^α. « Τοῦ αὐτοῦ περὶ τόκων. Λόγος θ' ».

Ἄρχ. Εἰσὶν οἵ φασὶ τὸν ἀναιροῦντα τὸν τόκον νόμον μὴδ' ἵντινοῦν ἀνάγκην εἶναι φυλάττειν· ἀλλ' οἷον τοῖς σώζουσι μὲν ἐν ἐπαίνων εἶναι, ὑπερβαίνειν δὲ βουλομένοις ἐξεῖναι. Τελ. Ἄλλὰ τὸν μὲν λόγον τοῖς τῷ θεῷ προστεθεισιν ἀρκεῖν ἡγοῦμαι καὶ οὐκ οἶδ' ὃ τι δεῖ προσθεῖναι τοῖς εἰρημένοις. Σὺ δὲ ἢ πεισθεῖς τοὺς τρόπους μεταβαλεῖς ἢ τοῦτο γοῦν ἀπὸ τῶν λόγων εἰση μαθῶν, τὰ δεινότατα πάντων τολμῶν καὶ θεῶ καὶ τῷ κοινῷ τῶν ἀνθρώπων πολλῶν ὑπεύθυνος ὢν.

φ. 277^β. « Τῆ εὐσεβιστάτη Ληγοῦστη περὶ τόκου. Λόγος ι' ».

Ἄρχ. Πολλαχόθεν ἐπιδειξαμένη τῶν ἔργων, ᾧ μεγίστη βασιλῆς, τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου πολλὰν ποιουμένη πρόνοϊαν. Τελ. ὡς ἂν πρῶτον μὲν τὰ δίκαια ποιούσα καὶ ἃ δίδωσι τὸ ἦθος παράδειγμα γένοιο καὶ τοῖς ἄλλοις φιλανθρωπίας, ἔπειτα προσθεῖς τοῖς ἀρίστοις τῶν ἔργων, οὐδενὸς ἔλαττον.

φ. 280^β. « Ἀθηναίσις περὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς Ἐλείου βωμοῦ. Λόγος ια' ».

Ἄρχ. Ἦκω νῦν, ᾧ Ἀθηναῖοι, συμβουλεύσων ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων ὑμῖν καὶ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως, νόμον ἐκ τῆς πολιτείας τὸν ἀπάντων ἀσυμφορώτατον περιελεῖν. Τελ. παράδειγμα δὲ ἡ πόλις ἔστω ταῖς ἄλλαις τοῦ φυλάττειν τοὺς νόμους, τοῦτο δὲ τὸ ἐπιχώριον.

φ. 282^α. « Κατὰ τῶν τοῦ Γρηγοῦρα ληρημάτων. Λόγος ιβ' ».

Ἄρχ. Ὁ δὲ σοφώτατος Γρηγορίας ὡς περ οὐκ ἀρκούντων αὐτῷ τῶν Βυζαντίων εἰς θαῦμα καὶ Θεσσαλονικέας ἐνάγει πρὸς τοὺς ὕμνους τοῦ ἑαυτοῦ, γράμματα πέμπων καὶ προσκυνεῖν μονοῦ κελεύων ἄνδρας ἐλευθέρους. Τέλ. Οὐ τοῦτο τοίνυν θαυμάζω τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ ἀνθῶν¹ ἠδυνήθη τὰ μὲν διδάσκων, τὰ δὲ μανθάνων ἐν τοσοῦτῳ πελάγει καὶ χρόνου καὶ λόγων τὴν ψυχὴν ἀμαθῆ διατηρῆσαι καθάπερ τοὺς θαυματοποιούς θαυμάζομεν ἀπαθείς κακῶν καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ ξίφη διερχομένους.

φ. 285^α. « Κατὰ τῶν λεγομένων περὶ τοῦ κριτηρίου τῆς ἀληθείας εἰ ἔστι παρὰ Πύρρωνος τοῦ καταράτου. Λόγος ιγ' β'.

Ἄρχ. Ζητοῦσι δὴ πρῶτον εἰ ἔστι κριτήριον ἀληθείας. Ὅτι μὲν οὖν ἔστι κριτήριον ἀληθείας καὶ ἀπὸ τῶν ἀναιρούντων λόγων φανερόν. Τέλ. οὐ γὰρ δεῖ ἡμᾶς ὅτι κριτήριον ἐστὶν εἰδέναι.

φ. 286^β. « Λόγοι τῶν βουλομένων ἀποδεικνύειν ὅτι ἡ περὶ τὸν λόγον σοφία μάταιον ».

Ἄρχ. Ὁ λόγος ἐνδέχεται πρὸς τὸ οἰκεῖον τῷ ἀνθρώπῳ τέλος ἄγειν. Τέλ. οὐ συμβάλλεται οὐδὲν πρὸς τὸ προκείμενον τέλος μάταιον ἄρα.

φ. 286^β. « Λύσεις τῶν τοιούτων ἐπιχειρημάτων Τοῦ α'. . . . . τοῦ β'. . . . . κτλ.

φ. 287^β. « Εἰς τὸν τοῦ ἑαυτοῦ θεοῦ τάφον, κύρ **Νείλου τοῦ Θεσσαλονικέως** ».

Ἄρχ. Ἡρωϊκά. — Νείλου κυδαλίμοιο τάφος ὃ δε σῶμα καλύπτει.

φ. 288^α. « Ἡρωϊκὰ εἰς τὸν τοῦ αἰοδίου πατριάρχου ἐκείνου κύρ Ἰσιδώρου τάφον ».

φ. 288^α. « Εἰς τὸ Μείνον μεθ' ἡμῶν ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶ ».

φ. 288^α. « Εἰς τὸ Οἶμοι ὅτι ἡ παροιμία μου ἐμακρύνθη ».

φ. 288^α. « Εἰς τὸ Ἰμάτιον ἔχεις, ἀρχηγὸς ἡμῶν γενοῦ ».

φ. 288^α. « Εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου τῆς ἁγίας Θεοδώρας ».

φ. 288^α. « Εἰς κανόνα τοῦ μεγάλου Δημητρίου ἀκροατικῆς ».

φ. 288^β. « Εἰς ἕτερον ».

¹ Οὕτως ἐν τῷ κώδικι ἀντὶ τοῦ ἀνθ' ὦν.

φ. 288^b. « Εἰς κανόνα τοῦ ἁγίου Εὐδοκίμου ἀκροστιχίς ».

φ. 288^b. « Εἰς ἕτερον κανόνα τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἀκροστιχίς ».

φ. 288^b. « Εἰς κανόνα τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις μαρτυρησάντων νεω-
στί πολλῶν ἁγίων ».

φ. 288^c. « Εἰς κανόνα τοῦ Θεσσαλονίκης ἁγίου Γρηγορίου τοῦ
Παλαμᾶ ».

φ. 288^c. « Εἰς τὰς θείας τοῦ Σωτῆρος ἐντολάς ».

Τὰ πλεῖστα τῶν ἐν φ. 288^{a-d} ἐπιγραμμάτων δίστιχα ἢ μονόστιχα.

φ. 289^a. « Εἰς τὸν αὐτοκράτορα ἐγκώμιον »¹.

Ἄρχ. Ἀτοπὸν τι νομίζω καὶ τῆς μεγίστης ἀγνωμοσύνης,
εἰ πολλῶν καὶ μεγάλων παρ' ὑμῶν ἀπολελαυκότες πρα-
γμάτων, οὕτω περὶ τοὺς εὐεργετοῦντας δόξαιμεν κακοὶ ὡς
μὴδὲ λόγοις ἐθέλειν ἀμείβεσθαι. Τέλ. Σὺ δ' ἔπειτα καὶ τοῖς
ἄλλοις τῶν ὑπικόνων οὕτω προσέχοις καὶ οὕτω λυσιτέλειά
τις κοινὴ τῷ βίῳ φανείης, ὡς καὶ πάντας ἀνθρώπους ὑπὲρ
τοῦ καὶ πολὺν σε κτήσασθαι χρόνον χειρας ἀεὶ πρὸς οὐρα-
νὸν αἶρειν.

φ. 293^a. « Τῷ ἑαυτοῦ πατρὶ ἐπιστολὴ ».

Ἄρχ. Ὁ μὲν τοῦ θαυμαστοῦ θείου καὶ τῶν λόγων ἐπει-
σεν ἔρωσ τὴν οἰκείαν ἀφέντα τὴν ἀλλοτρίαν ἐλέσθαι. Τέλ.
μὴ μάτην οἰκῆσαι τὸ Βυζάντιον.

φ. 293^a. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Πάνυ τοι ποθήσαντι περὶ τῶν σῶν ἀκοῦσαι ἤκέ μοι
γράμματα σά. Τέλ. Ἐπεὶ καὶ σὴν εὐφροσύνην τὰς ἐμὰς ἐπι-
στολάς προσειρήκεις, τὸν φιλοῦντα δεικνύει.

φ. 293^b. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Ἐμοὶ μὲν ἐκώλυσε τὴν γλῶσσαν ἕτερα τις περὶ τὰ
μείζω σπουδῆ. Τέλ. τὴν τε θαυμαστὴν βασιλίδα πείσαι φι-
λανθρωποτέραν ἔτι περὶ τοὺς ἐπαίνους γενέσθαι.

φ. 294^b. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Οἶδ' ὅτι σε ἠνίων πολὺν ἤδη χρόνον σιγήσας. Τέλ.
μὴ φανείς οὕτως ἔχων λυπήσῃ τοὺς ἐν ὑμῖν Ἕλληνας.

φ. 294^b. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Οὐ μόνον γραμμάτων ἐρᾶς οὐδενὸς ἀμεινόνων. Τέλ.

¹ Χαριπὶ τοῦ Boissonade ἐν τῇ φφ' Matthaeum Cantacuzeni filium.

τουτωνὶ δὲ τῶν λόγων τὸν ἐμὸν ἐξαίρω πατέρα, τὸν ἱερώτατον Βλατὴν· ἐκείνῳ γὰρ καὶ νεύσαντι μόνον πάντα ἔτοιμος εἴκειν.

φ. 295^a. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Τῷ περὶ τῶν σῶν μηδὲν ἐκείθεν ἀκοῦσαι πολὺν ἤδη χρόνον ἀνιαθέντας τῷ πλήθει τῶν ἐπιστολῶν, πῶς οἶει παραμυθῆσω. Τίλ. ὅτι δὲ ἐπέστειλε μόνον τοσοῦτον ἐνέθηκε φίλτρον ὅσον οὐδεὶς τῶν πολὺν μὲν χρόνον συγγεγονότων ἐμοί, πάντα δὲ πεποικότων ὑπὲρ τοῦ πείσαι φιλεῖν.

φ. 295^b. « Δουκόπουλῳ τῷ Μανικαίτῃ ».

Ἄρχ. Δουκόπουλον ἐγὼ τὸν καλὸν, ὃν ὁ μὴ φιλῶν ἀδικεῖ, οὔτε δυσχεραίνω σιγῶντα, οὔτε νομίζω χεῖρω τὴν γνώμην διατοῦτο γενέσθαι. Τίλ. ἀμείψαι δὲ τὴν περὶ σοῦ δόξαν οὐκ ἂν δυναίμην· ὃν γε οὐδ' ἂν αὐτὸς λέγων πείσαις ὡς οὐ φιλεῖς.

φ. 296^a. « Ὡςτις κριφ Θεσσαλονίκης τῷ Συναδηνῷ ».

Ἄρχ. Ἐγέλασα τὴν ἐπιστολὴν ἀναγνούς· ἀνέμνησε γὰρ με διατριβῶν, ἐν αἷς μετὰ τῶν ἀγώνων καὶ τι γέλωτος ἦν. Τίλ. Μὴ πονηρὸς τις δόξης περὶ τὴν πόλιν, πολίτας προδοῦς συκοφάνταις, οὓς ἐν τῷ καλῷ τοῦ κύκλου τῶν ἐταίρων ἔταξας.

φ. 296^b. « Τῷ Ταρχανειώτῃ ».

Ἄρχ. Οὐκ ἄρα ἐμελλον εἰς τέλος τὴν ἀπὸ τῆς ἀθυμίας διαφεύξεσθαι βλάβην. Τίλ. οὕτω μετέστησε τὸ δέος, ὥστε νῦν τοῖς πολεμίοις ἐνὶ φοβεῖσθαι.

φ. 297^a. « Ὡςτις κριφ Θεσσαλονίκης τῷ Συναδηνῷ ».

Ἄρχ. Ἡρώτησας πῶς ἀτελεῖς εἰσὶν οἱ μὴ μετὰ λόγου τὴν ἀρετὴν μειπόντες. Τίλ. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν γράφω σοι ἵνα γινώσκῃς τὴν ἀλήθειαν, τὸν δὲ βοᾶν ἔασον. Ἴσως μινία κινεῖται.

φ. 297^b. « Τῷ μεγάλῳ σακελλαρίῳ ».

Ἄρχ. Καὶ ἡμῖν οὐδὲν ἦττον τά τ' ἐνδον τὰ τε θύραζε δυστυχεῖ. Τίλ. Νομίζω γὰρ οὐκ ἂν ἔτι φέρειν αἰσχύνην ὡς ἔστιν ἀντὶ κάλλους τοῖς γράμμασι τὸ τοῦ δεχομένου πρὸς τὸν πέμποντα φίλτρον.

φ. 298^α. « Τῷ πατρὶ κῦρ Δοσιθέῳ τῷ Καραντηνῷ ».

Ἄρχ. Ὅ πάντα ἐγὼ δυστυχῶν οὔτε τὴν ἐνεγκοῦσαν ἔχων καθαρῶς ἐτροπέωμι καὶ τὴν ξένην ἀνιώμενος εἶδον. Τελ. Σὺ μὲν γὰρ τῆ τῶν φίλων αὐτονομία τάττεις τοὺς λόγους οὐ πόρρω ἀγγεγνώμης ἐλαύνων· οἱ δέ σε γράφονται κολακείας.

φ. 298^β. « Τῷ Ταρχωνειώτῃ ».

Ἄρχ. Σὺ δὲ βραχεὶ γράμματι τὸ μῆκος ἐπαινῶν τῶν ἐπιτολῶν οὐκ οἶδα ποτέρῳ προσέχειν ἡμᾶς ἀξιοῖς. Τελ. ἀλλ' αἰεὶ πρὸς τῆσι τοῖς ἐπαινοῖς ὥσπερ ἄρτι φανεῖς.

φ. 298^γ. « Τῷ ὑπομνηματογράφῳ ».

Ἄρχ. Ἐκ κυμάτων γαλήνην εἶδον καὶ ὄπως, ἀκούσις ἦν, εἰσιόντος τὴν πόλιν νόσος εἶχε χαλεπή. Τελ. καὶ τὴν ἄλλην δὲ οἶσθα σκευὴν ἢ τῶν ψήφων αἱ καλλίους ἀκολουθοῦσιν.

φ. 298^δ. « Τῷ Κυδώνῃ ».

Ἄρχ. Ἐξοῦ προσειπόντας ὑμᾶς ἐλύσαμεν, πάντα μοι συνήντησε δυσχερῆ. Τελ. Φθέγγου τοίνυν καὶ εὐεργέτει σφόδρα φιλοῦντα.

φ. 299^ε. « Ὁ Κυδώνῃς τῷ Καβάσιλα ».

Ἄρχ. Τὴν μὲν οὔσαν αἰτίαν εἰ βούλει μαθεῖν. Τελ. τοῖς συνεσομένοις τῷ γράμματι.

φ. 300^α. « Ὁ Καβάσιλας τῷ Κυδώνῃ ».

Ἄρχ. Οὐκ οἶδα πρὸς ποίαν βλέπων λόγων ιδέαν. Τελ. τάλιθες ἀδικήσης.

φ. 300^β. « † (Ἀνεπίγραφος) ».

Ἄρχ. Ἐλπίζομεν ὑπὲρ ἀγαθῶν μεγάλων τῇ πόλει. Τελ. ἔστω τις καὶ παρὰ σοῦ καὶ πρὸς ἡμᾶς λόγος.

φ. 301^α - 303^α. « Τῇ εὐσεβιστάτῃ Ἀγούστη κυρῆ Ἄννη τῇ Παλαιολογίνῃ ».

Ἄρχ. Νόμος μὲν ἅπασιν Ἑλλήσιν ἔκειτο, ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν ἀγειν Ἀθήναζε, ὡς αἰτίας οὔσης σφίσι ταυτησὶ τῆς φορᾶς. Σὲ δὲ, μεγίστη βασιλῆς. Τελ. μὴδ' ὁ μὴ προσῆκεν ἔπος ἐκφυγεῖν ἔρκος ὀδόντων κατὰ τὸ ἔπος· ἀλλ' αἰεὶ περὶ τοὺς λόγους τὰ γιγνόμενα. . . .

Ὁ λόγος μὲν ἀτελής, τῆς ἡμισίας σελίδος (φ. 303^α) μενούσης ἀγράφου.

φ. 308^b. Ὁ πίναξ τῶν ἔργων τοῦ Κυδῶνη ὁ παρατεθείς ἀνωτέρω ἐν σ. 303.

φ. 309^a. « Δημητρίου τοῦ Κυδῶνη λόγος ὅπως ἀλογον τὸ τοῦ θανάτου δέος ἀποδεικνύων ».

Ἄρχ. Τὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμὸν, ὃ δὴ θάνατον εἰώθαμεν ὀνομάζειν, πάντες μὲν φρίττουσι, πάντες δὲ μισοῦσι, πάντες δὲ πάντων κακῶν χεῖριστον οἶονται. Τίλ. ἴν' οὕτως ἠδίωνος αὐτῷ γένοιτο βίου λαβέσθαι.

φ. 324^b. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Χθὲς πρὸ τῶν ἀκτίνων. Τίλ. λείπεται δὲ τῶν μειρακίων, ἐπαινεῖν καὶ τὴν μέσπην· ἀλλὰ τούνταῦθα. . . .

Μένει ἀτελής ἐν φ. 324^b τελευταῖον, ὀρθῶς δὲ γράφεται κερρῶ μελανι· Ἰστέον ὅτι αὕτη ἡ ἐπιστολὴ ἐγράφη ἔμπροσθεν τετελειωμένη ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς. Εὐρῆται δὲ πράγματι ἐν φ. 387^a

Ἴδε κατωτέρω σ. 317.

φ. 325^a. « Δημητρίου τοῦ Κυδῶνη λόγος εἰς τὸν εὐαγγελισμόν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου· οὐ μὴν ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινωσκόμενος διὰ τὸ τῇ καθολικῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἀποδοκιμασθῆναι ».

Ἄρχ. Ὅσαι τῶν πόλεων βούλονται τοῖς βασιλεῦσι χάριν ἐκτίνειν ὧν εὐργέτηνται, αἰεὶ μὲν ἐνδείκνυσθαι σπεύδουσιν ἢν πρὸς αὐτοὺς ἔχουσιν εὐνοίαν καὶ πάντα πράττειν οἷς ἐκείνους ἴσασι χαίροντας, μάλιστα δὲ πρὸς τὰς τιμὰς αὐτῶν διανίστανται καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν αὐξοῦσι προθυμίαν. Τίλ. καὶ ἡμεῖς αὐτῷ μετ' εὐφροσύνης τὰς ὀφειλομένας ὁμολογήσομεν χάριτας σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

φ. 355^a. « + Τοῦ αὐτοῦ Ῥωμαίους συμβουλευτικός. Ἐγρᾶφη δὲ ἀποδημήσαντος ἐν Ῥώμῃ τοῦ βασιλέως κῦρ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἐπὶ τῆς πατριαρχίας τοῦ κῦρ Φιλοθέου ».

Ἄρχ. Πρῶτον μὲν, ὧ ἄνδρες, χάρις πολλὴ τῷ θεῷ τῶν ἀγγελιῶν ὑπὲρ ὧν ἤκομεν βουλευσόμενοι. Ταύτας γὰρ πάσαι ἐποθοῦμεν καὶ μελλουσῶν ἠνιώμεθα, ὡς δ' ἂν εὐξαιμεθα τῶν πραγμάτων ἀρχομένων ἤδη χωρεῖν, τί λοιπὸν ἐστὶν ἢ τὰ ἀμείνω καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων ἐλπίζειν; Τίλ.

Καὶ μὴ κυρίας τὰς εὐχὰς τοῖς βαρβάροις ποιῶμεν. Ἄτοπον γὰρ ἐκείνων ταῦτα πεφοβημένων καὶ διατοῦτ' εὐχομένων οἴκοι μένειν τοὺς ἄνδρας, ἡμᾶς κωλύειν αὐτοὺς ἤκοντας καὶ οὕτω τοῖς πολεμίοις συγκατεργάζεσθαι δοκεῖν τὴν ἐπιθυμίαν.

φ. 371^b. « Συμβουλευτικὸς ἕτερος ».

Ἄρχ. Ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, μὴ περὶ τοιούτων ἡμᾶς ἤκειν βουλευσομένους ἐξ ὧν ὀποτέρου συμβάντος αἰσχύνῃ καὶ κίνδυνον ἀνάγκην τῇ πόλει προσγίνεσθαι, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐνδοξοτέρων τὲ καὶ βελτιόνων ἡμῖν εἶναι τὸν λόγον. Τέλ. Ἐἶρηκα δ' νομίζω συμφέρειν. Ὑμεῖς δὲ ἔλοισθε τὸ μέλλον κοινῇ συνοίσειν.

φ. 381^a. « Τοῦ αὐτοῦ προοίμιον εἰς χρυσόβουλλον τῆς ἐν τῷ Διδυμοτείχῳ πεδασμῆς μονῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Παντοκράτορος ».

Ἄρχ. Πάντα μὲν ἀπλῶς ἄνθρωπον ὁ ἱερός λόγος κατ'εἰκόνα θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν γεγενῆσθαι φησὶν, καὶ δεῖν πάντα ἄνδρα ἐφεξῆς τὴν εἰκόνα ταύτην ὡσπερ τινα παρακαταθήκην σωαν φυλάττειν. Τέλ. καὶ χρυσόβουλλον ἐξητήσατο χορηγηθῆναι τῷ τοιούτῳ αὐτοῦ μοναστηρίῳ ἐπὶ πάσαις ταῖς προσούσαις αὐτῷ διὰ παλαιγενῶν τε καὶ νεωστὶ γεγονότων δικαιωμάτων κτηματικαῖς ὑποστάσεσι περιελθούσαις αὐτῷ.

φ. 382^b. « Ἐτερον προοίμιον »¹.

Ἄρχ. Ὅσοις ὁ θεὸς ἄρχειν ἐτέρων καὶ βασιλεύειν παρέσχετο οὐ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ἀνελὼν καὶ τοῦ τὰ αὐτῆς πράττειν ἐκείνην κωλύσας τοῦτ' ἐχαρίσατο. Τέλ. Ἀκριβῶς τοίνυν πεπεισμένη ἡ βασιλεία μου τοῦτον δὴ² οὐδενὸς ἀμελήσειν τῶν εἰς σωτηρίαν καὶ ἀσφάλειαν σὺν θεῷ συντεινόντων.

φ. 387^a. « Ἀρχὴ τῶν τοῦ Κυδωνῆ ἐπιστολῶν »³.

Ἄρχ. Χθὲς πρὸ τῶν ἀκτίνων.

¹ Χεῖρ τοῦ Boissonade ἐν τῇ ᾧα' Ioumitur Ioannes Palaeologus.

² Οὕτως ἄγραφον ἐν τῷ κώδικι.

³ Εἶνε αὐτὴ ἰκσίγη ἢ μένουσ' ἀτελής ἐν φ. 324^a. Ἦδ' ἀνωτέρω σ. 316.

φ. 390^a. « Τῷ βασιλεῖ »¹.

Ἄρχ. Νῦν ἡμῖν περιήκειν τὴν τοῦ Παλάτωνος εὐδαιμονίαν νομίζω.

φ. 391^a. « Τῷ βασιλεῖ ».

Ἄρχ. Καὶ νόμος ἀπαιτεῖ θεῖος καὶ ἡ κοινὴ βούλεται φύσις.

φ. 392^a. « Τῷ βασιλεῖ ».

Ἄρχ. Θράκας δὲ ἄρα ὡς εἴκειν εἴμαρτο πάντων ἀγαθῶν ἀπολαύειν.

φ. 393^a. « Τῷ βασιλεῖ ».

Ἄρχ. Τί τοῦτο χρὴ νομίσαι ; Εὐρηταί τι καὶ σοῦ μείζον.

φ. 393^b. « Τῷ βασιλεῖ ».

Ἄρχ. Οὐκ ἄρα ψαυλός τις ἦν ὁ μισθός τῆς σῆς συνουσίας.

φ. 394^a. « Τῷ βασιλεῖ ».

Ἄρχ. Χαλεπὸν ἐρῶν ἄνθρωπος.

φ. 394^b. « Τῷ βασιλεῖ ».

Ἄρχ. Πρὸς ὅτι μὲν αὐτὸς ἀφορῶν τοῖς ἐν τοῖς βασιλείοις σπουδάσασιν.

φ. 395^b. « Τῷ δεσπότη ».

Ἄρχ. Πόσοις νομίζεις με κεκυκλωμένον εἶναι κακοῖς.

φ. 396^a. « Τῷ πρωτοσεβαστῷ ».

Ἄρχ. Σὺ δ' ἄλλα μὲν ἡμῖν ἐξιῶν ὑπισχνοῦ.

φ. 396^b. « Τῷ μεγάλῳ δομειστικῷ ».

Ἄρχ. Ἐγὼ πάντα τὰ σὰ καὶ ἐπαινῶν δεῖ καὶ θαυμάζων.

φ. 397^a. « Τῷ κῦρ Γεωργίῳ τῷ φιλοσόφῳ ».

Ἄρχ. Οὐ μείζω σοι τῶν γραμμάτων ἢ τῶν ἐγκλημάτων χάριν ὁμολογῶ.

φ. 398^b. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ Μαμωνᾶ σὴν εἶδον ἐπιστολήν.

φ. 399^b. « Οἰναιώτῃ ».

Ἄρχ. Οὐ φιλοῦντος, ἀλλ' ἀμυνομένου ταύτην νόμιζε τὴν ἐπιστολήν.

φ. 400^b. « Τοῖς τοῦ βασιλείως γραμματεῦσιν ».

¹ Χεῖρὶ τοῦ Boissonade. An Matthaeo Cantacuzeno.

Ἄρχ. Οὐ ταῦτά γε τοῖς φίλοις παρὰ τῶν φίλων ὀφεί-
λεται.

φ. 401^b. « Ἰσιδώρῳ ».

Ἄρχ. Νῦν ἂν ἐν καιρῷ μοι γέγονεν ἡ σὴ καὶ γλῶττα καὶ
ὄψις.

φ. 402^a. « Ἀλεξίῳ τῷ Κασανδρηνῷ ».

Ἄρχ. Ἥμῖν τὰ μὲν ἐκ τῆς στάσεως δυσχερῆ κοινὰ πρὸς
ὑμᾶς.

φ. 403^a. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Οὐδὲν ὅ τι μὴ καλὸν τῶν καλῶν.

φ. 403^a. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Πολλὰ ἀγαθὰ γένοιτο τοῖς τοῦ περὶ σοῦ δέους ἡμᾶς
ἀπαλλάξαι.

φ. 403^b. « Τῷ ἰκυτοῦ ἀδελφῷ Προχόρῳ ».

Ἄρχ. Ἡμεῖς σοῖς ἐνταῦθα πρὸς πολλοὺς ἐντυγχάνοντες
γράμμασιν.

φ. 404^b. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Ἢ τὰ πρότερον περὶ φιλίας εἰρημένα σοι πρὸς ἡμᾶς
ἔδει τότε σιγᾶσθαι.

φ. 405^a. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Ἐγὼ τοῦτο μόνον ἀπολαύειν δοκῶ τῆς πατρίδος.

φ. 405^b. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Τὴν ὀλιγότητα τῶν γραμμάτων.

φ. 406^a. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Καὶ τὴν νόσον τῆς σώφρονος ἐκείνης γυναικός.

φ. 406^b. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Εἰ μὲν τὴν σὴν περὶ τοὺς φίλους γνώμην οὐκ
ἤδειν.

φ. 407^a. « Καλοφέρῳ ».

Ἄρχ. Εἰ τὴν ὁμοιότητα φιλίας αἴτιον τὸ κοινὸν τῶν φι-
λοσόφων ἐψήφισται.

φ. 407^b. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Τὰ μὲν περιστάντα σε δυσχερῆ τοσοῦτον νομίζε
καὶ ἡμῖν δοκεῖν.

φ. 409^b. « Μιγάλω πριμικηρίω τῷ Φακρασῆ »¹.

Ἄρχ. Οὐθ' ἦσθην οὐτ' ἠνιάσθην οὕτω ποτὲ ὡς νῦν.

φ. 410^a. « Ἀστράξ ».

Ἄρχ. Οὐκ ἄδελφον ὡς τὴν ἐμὴν νόσον συμφορὰν τὲ ἠγήσω.

φ. 411^a. « Ἀσάνη ».

Ἄρχ. Τί τοῦτο χρὴ νομίσαι.

φ. 411^b. « Κύρ Γεωργίω τῷ φιλοσόφῳ ».

Ἄρχ. Ἀμφότερα φιλεῖν εἰδότος ὡς σύ.

φ. 412^b. « Τῷ Καβάσιλα ἐν Θεσσαλονίκῃ ».

Ἄρχ. Καὶ πρὶν σου τὰ γράμματα δεῖξασθαι ἤδειν.

φ. 413^a. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Ἡμεῖς πρὸς τοσαύτας ἐμβολὰς τῆς τύχης ἀπειρηκότες.

φ. 413^b. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Πολλαχόθεν εὐφράνας ἡμᾶς ἐπιστείλας.

φ. 415^a. « Τῷ βασιλεῖ ».

Ἄρχ. Μὴ τι νομίσης χθὲς ἀμελήσαντά με².

φ. 415^b. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Ἔστω τοὺς τὰ μαλακὰ φοροῦντας ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν εἶναι τῶν βασιλέων.

φ. 416^a. « Τῷ βασιλεῖ τοῦ Καβάσιλα ».

Ἄρχ. Τοῦτο βασιλέως ἀληθοῦς, εἰ τοιαύτην περὶ τὸ ὑπὲρ-
κοον ἔχεις τὴν ψυχὴν οἶαν αἱ μητέρες περὶ τοὺς παῖδας.

φ. 417^a. « Μονωδία ἐπὶ τοῖς ἐν Θεσσαλονίκῃ πεσοῦσιν ».

Ἄρχ. Ἄνδρες, ὅσοι τὰς τῶν συγγενῶν διαπεφεύγατε χεῖ-
ρας. Τίλ. ἀνθρώπων δὲ οἱ μὲν ἀνέτρεψαν αὐτοὺς, οἱ δὲ μι-
σήσαντες ἀποφεύξονται.

φ. 421^a. « Τῷ ἀγιωτάτῳ μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης κύρ Ἰσιδώρῳ
τῷ Γλαβᾶ ».

Ἄρχ. Ἦκουσα φίλων ἀπαγγελλόντων, ὅτι δὴ πολλὰ παρὰ
πολλοῖς τῶν συνόντων ἐγκώμια λέγεις ἐμοῦ.

¹ Ἐν τῇ ᾧφ μολιβδίδι γεγραμμένα διὰ χειρὸς τοῦ Boissonade τάδε: Epistola
haec videtur esse Cabasilae.

² Ἐν τῇ ᾧφ διὰ χειρὸς τοῦ Boissonade ἀπέναντι τοῦ χωρίου πρὶν δὲ τῶν
βασιλείων ἔνδον γενέσθαι θυρῶν ἐσημειώθη: Hinc apparet non esse hanc
epistolam ad imperatorem scriptam.

φ. 424^a. « Ὑπὲρ τοῦ Καυκαδηνῶ κῦρ Θεοδώρου πρὸς τινὰ τῶν παρὰ βασιλεῖ δυνατῶν ».

Ἄρχ. Οἴμαι καιρὸν εἰπεῖν ποτε καὶ νῦν ἔσεσθαι τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν τῶν ἁμαρτῶν τυγχάνειν.

φ. 424^b. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Οὕτω μοι τὸ σοὶ γράφειν ἠδύ.

φ. 425^a. « Τῷ βασιλεῖ κῦρ Μανουὴλ ».

Ἄρχ. Τί τοῦτο; τὸν πάλαι ποθοῦμενον ἔχοντες ἐν χερσίν, νῦν αὐτοῦ ὥσπερ φασιν οἰκοῦντες διέσταμεν.

φ. 425^b. « Τῷ αὐτῷ ».

Ἄρχ. Οἶδ' ὅτι μετὰ τοῦ λυπεῖσθαι καὶ δέξη καὶ ἀναγνώσῃ.

φ. 426^a. « Τοῖς συνοῦσι τῷ βασιλεῖ μετὰ τὴν εἰρηκτὴν ».

Ἄρχ. Ποῦ δὴ νῦν τὰ λέρνυσι δυσχερῆ;

φ. 427^b. Ἐπιστολὴ ἀνεπίγραφος.

Ἄρχ. Οἶδά σε βουλόμενον ἀεὶ τινὰς εὖ ποιεῖν καὶ μάλιστα ὅσων ἡ πενία λυμαίνεται τῇ περὶ τοὺς λόγους σπουδῇ.

φ. 428^b. « Μανουὴλ τῷ Καλέκ ».

Ἄρχ. Τί τοῦτ' εἶπες. ἄριστε ἀνδρῶν; οὕτως ἀχάριστον καὶ πονηρὸν με ἠγήσω.

Ἐν τέλει σημειῶνω, ὅτι τῶν ἐν τῷ κώδικι τούτῳ περιλαμβανομένων λόγων τοῦ Δημητρίου Κυδωνῆ εὑρηνται ἐκδοδομένοι παρὰ τῷ Migne ὁ πρῶτος, ἐπιγραφόμενος Περὶ τοῦ καταφρονεῖν τὸν θάνατον ¹, ὁ Συμβουλευτικὸς πρῶτος ², ὁ Συμβουλευτικὸς δεῦτερος ³ καὶ ἡ Μονωδία ἐπὶ τοῖς ἐν Θεσσαλονίκῃ πεσοῦσι ⁴. Λείπουσι δ' ἐν τῷ κώδικι ἐκ τῶν παρὰ τῷ Migne ὁ Περὶ τῶν βλασφημῶν δογμάτων Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ⁵, οἱ Περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου πνεύματος ⁶, ἡ Ἀνασκευὴ

¹ Migne Patrologia Graeca Τόμ. ΡΝΔ' σ. 1169 κ. ε.

² Αὐτόθι σ. 961 κ. ε.

³ Αὐτόθι σ. 1009 κ. ε.

⁴ Αὐτόθι σ. 1036 κ. ε.

⁵ Αὐτόθι σ. 837 κ. ε.

⁶ Αὐτόθι σ. 863 κ. ε.

τῆς παρὰ τοῦ καταράτου Μαχουμέθ τοῖς Σαρακηνοῖς τεθείσης νομοθεσίας¹ καὶ ἡ ἐπιστολὴ Πρὸς τὸν μέγαν πριμικήριον Φακρασῆν².

Τὰ δ' ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι δύο Προοίμια χρυσοβούλλων τάρχόμενα ἀπὸ τῶν λέξεων Πάντα μὲν ἀπλῶς ἄνθρωπος καὶ Ὅσους ὁ θεὸς ἀρχεῖν διέρων ἐξέδωκεν ὁ Zachariä von Lingenthal ἐξ ἄλλου κώδικος, ἀνήκοντός ποτε εἰς τὸν μακαρίτην καθηγητὴν Γεώργιον Ῥάλλην³. Ἡ δ' ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι ῤητὴ συμπερίληψις αὐτῶν μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ Κυδώνη αἰρεῖ τὰς περὶ αὐτοῦ ὡς συγγραφέως αὐτῶν ἀμφιβολίας τοῦ κ. Krumbacher⁴. Τρίτον δὲ Προοίμιον χρυσοβούλλου, ὁμοίως ὑπὸ τοῦ Κυδώνη συντεταγμένον, λείπον δ' ἐκ τοῦ Παρισιακοῦ κώδικος, εἶνε τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν λέξεων Τῶν πρὸς τὴν φύσιν χρεῶν καὶ ἐκδοθὲν ὑπ' ἐμοῦ ἐκ τοῦ κώδικος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βρεττανικοῦ μουσείου Burneianus 75⁵. Τὸ αὐτὸ δ' ἐκεῖνο προοίμιον περιλαμβάνεται καὶ ἐν τῷ κώδικι τῆς ἐν τῷ Βατικανῷ βιβλιοθήκης Urbin. 80 ἐν φ. 166^b - 167^a, φέρον μὲν ἐπιγραφὴν Ἐκ τοῦ χρυσοβούλλου ὅπερ ἐποίησατο ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος τῷ υἱῷ αὐτοῦ κυρῷ Μιχαήλ, δοὺς αὐτῷ διὰ τούτου κληρὸν βασιλείας τὴν ἐξαγορίαν, ἀρχόμενον δὲ ὡς καὶ τὸ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδοθὲν, μένον δ' ἀτελὲς ἐν ταῖς λέξεσιν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. Ἐπεταὶ δ' ἐρυθροῖς γράμμασιν ἢ σημειώσεις ἤτοι· Τὸ ὑπόλοιπον καίτοι πολλὰ ζητηθὲν, οὐχ εὐρέθη ἐν τοῖς τοῦ Κυδώνη σχεδιάσμασιν⁶.

Περὶ δὲ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κυδώνη τῶν περιλαμβανομένων ἐν τῷ κώδικι τῶν Παρισίων ὑπολαμβάνω περιττὸν νὰ εἶπω τι ἐνταῦθα, ἐπειδὴ οὗτός τε καὶ ἄλλοι κώδικες, ἐν οἷς ὁ τε προ-

¹ Αὐτόθι σ. 1037 κ. ἰ.

² Αὐτόθι σ. 1313 κ. ἰ.

³ Ἐν τοῖς Sitzungsberichte der Berliner Akademie. 1888 σ. 1409 - 1422.

⁴ Geschichte der byzantinischen Litteratur ἔκδ. 6^e σ. 488. Ἑλλ. μεταφράσις Σωτηριάδου Τόμ. Β' σ. 160.

⁵ Ἐν τῇ Byzantinische Zeitschrift Τόμ. Ε' (1896) σ. 339 κ. ἰ.

⁶ Stornajolo Codices Urbinales Graeci. Ἐν Ῥώμῃ. 1895 σ. 117.

μνημονευθεὶς Οὐρβινατικὸς καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ὑπ' ἐμοῦ ἐν ἔτει 1877 ἀντιγραφεὶς Βυρνεϊανὸς 77 περιέχουσιν ἕκαστος μέρος μόνον τῆς ὅλης συλλογῆς τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κυδώνη¹.

Τῶν δ' ἐν τῷ Παρισιακῷ κώδικι περιλαμβανομένων ἔργων τοῦ Νικολάου Καβάσιλα παρὰ τῷ Migne εὐρίσκονται μόνον ἡ Ἑρμηνεῖα τῆς θείας λειτουργίας², οἱ ἑπτὰ λόγοι Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς³, ὁ Λόγος κατὰ τοκιζόντων, ὅστις εἶνε ὁ δεύτερος τῶν ἐν Παρισίοις μετὰ τοῦς Περί τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ὁ ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν λέξεων *Εἰσὶν οἱ φασὶ τὸν ἀναιροῦντα*⁴ καὶ τὸ Ἑγκώμιον εἰς τὴν ὀσίαν μητέρα ἡμῶν καὶ μυροβλύτιδα Θεοδώραν τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῶν λέξεων *Ἐμοὶ δὲ πολλὰ τὰ σά θαυμαζόντων*⁵.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται, ὅτι ὁ Παρισιακὸς κώδιξ εἶνε ὁ πληρέστατος πάντων τῶν περιεχόντων ἔργα τοῦ Δημητρίου Κυδώνη καὶ τοῦ Νικολάου Καβάσιλα.

¹ Ἴδε καὶ *Giuseppe Jorio* L'Epistolario di Demetrio Cidone ἐν τοῖς *Studi Italiani di Filologia classica* Τόμ. Δ' (1896) σ. 257 κ. ἑ.

² *Migne Patrologia Graeca* Τόμ. PN' σ. 368 κ. ἑ.

³ Ἀὐτόθι σ. 493 κ. ἑ.

⁴ Ἀὐτόθι σ. 727 κ. ἑ.

⁵ Ἀὐτόθι σ. 753 κ. ἑ.